

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

29 април 2021 година *

„Преюдициално запитване — Банков надзор — Оздравяване и ликвидация на кредитни институции — Директива 2001/24/ЕО — Оздравителна мярка, приета от орган на държавата членка по произход — Прехвърляне на права, активи или задължения към мостова институция — Обратно прехвърляне към кредитната институция, на която е наложена оздравителната мярка — Член 3, параграф 2 — Lex concursus — Действие на оздравителната мярка в други държави членки — Взаимно признаване — Член 32 — Последници на оздравителната мярка за висящо съдебно производство — Изключение от приложението на lex concursus — Член 47, първа алинея от Хартата на основните права на Европейския съюз — Ефективна съдебна защита — Принцип на правна сигурност“

По дело C-504/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) с акт от 25 юни 2019 г., постъпил в Съда на 2 юли 2019 г., в рамките на производство по дело

Banco de Portugal,

Fundo de Resolução,

Novo Banco SA, Sucursal en España,

срещу

VR,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: А. Prechal, председател на състава, К. Lenaerts, председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия от трети състав, N. Wahl, F. Biltgen и L.S. Rossi (докладчик), съдии,

генерален адвокат J. Kokott,

секретар: L. Carrasco Marco, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 30 септември 2020 г.,

* Език на производството: испански.

като има предвид становищата, представени:

- за Banco de Portugal и за Fundo de Resolução, от J. M. Rodríguez Cárcamo и A. M. Rodríguez Conde, адвокати,
- за Novo Banco SA, Sucursal en España, от A. Fernández de Hoyos и J. I. Fernández Aguado, адвокати,
- за испанското правителство, от S. Centeno Huerta, в качеството на представител,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от G. M. De Socio, avvocato dello Stato,
- за португалското правителство, от L. Inez Fernandes, S. Jaulino, A. Homem, A. Pimenta, C. Raimundo и P. Barros da Costa, в качеството на представители, подпомагани от T. Tönnies, адвокат,
- за Европейския парламент, от L. Visaggio, M. Sammut, P. López-Carceller и R. Ignătescu, в качеството на представители,
- за Съвета на Европейския съюз, от A. de Gregorio Merino, Ив. Гюров и E. d’Ursel, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от D. Triantafyllou, A. Nijenhuis, J. Rius Riu и K.-Ph. Wojcik, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 19 ноември 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 2 от Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции (ОВ L 125, 2001 г., стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 4, стр. 34), на член 2 ДЕС, на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) и на общия принцип на правна сигурност.
- 2 Запитването е отправено във връзка със спор между Banco de Portugal, Fundo de Resolução (наричан по-нататък „Фондът за реструктуриране“) и Novo Banco SA, Sucursal en España (банков клон, наричан по-нататък „Novo Banco Испания“), от една страна, и VR, от друга, във връзка с предявения от последната иск за обявяване на договора за покупко-продажба на придобитите от нея привилегирани акции за недействителен.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 3, 4, 6, 7, 11, 16, 23 и 30 от Директива 2001/24 гласят:

„(3) Настоящата директива съставлява част от законодателната рамка на Общността, създадена с Директива 2000/12/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 март 2000 г. относно достъпа до и упражняването на дейност на кредитни институции [(ОВ L 126, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 3, стр. 198)]. Оттук следва, че при извършване на дейността си кредитната институция и нейните клонове съставляват единно образувание и то подлежи на надзор от страна на компетентните органи на държавата, в която е издадено разрешение, валидно в цялата Общност.

(4) Особено нежелателно би било от това единство между институция и нейните клонове да се отстъпва в случаите, в които се налага да бъдат предприети мерки за оздравяване или да бъде открито производство по ликвидация.

[...]

(6) На административните или съдебни органи на държавата членка по произход трябва да бъде предоставено изключително правомощие да вземат решения относно мерките за оздравяване, предвидени в действащото законодателство и съществуващи в практиката на тази държава членка, както и да прилагат посочените мерки. Поради трудностите при хармонизиране на законодателствата и практиката на държавите членки е нужно да бъде установено взаимно признаване от държавите членки на мерките, които всяка от тях предприема за възстановяване на жизнеспособността на лицензираните от нея кредитни институции.

(7) Необходимо е да се гарантира, че мерките за оздравяване, предприети от административните или съдебни органи на държавата членка по произход, и действията на лицата или органите, които са определени от държавните органи да ръководят изпълнението на съответната мярка за оздравяване, имат действие във всички държави членки. Това се отнася и за мерките, свързани с възможността за временно преустановяване на плащанията, временно спиране на изпълнителните действия или намаляване на вземанията, както и за всички други мерки, които могат да засегнат съществуващи права на трети лица.

[...]

(11) Когато мерките за оздравяване биха могли да възпрепятстват упражняването на права на трети лица, в държавите членки по местонахождение на клоновете трябва да бъде предоставяна информация на тези лица във връзка с изпълнението на мерките.

[...]

(16) Равноправно[то] третиране на кредиторите изисква кредитната институция да бъде ликвидирана в съответствие с принципите на единство и универсалност, които предполагат изключителна компетентност на административните или съдебни органи на държавата членка по произход и признаване на техните решения. Тези решения трябва без формалности да пораждат във всички други държави членки последиците, предписани от законодателството на държавата членка по произход, освен ако настоящата директива не предвижда друго.

[...]

(23) Важно е да се спазва принципът, че процесуалните и материално-правните последици на мерките за оздравяване или производствата по ликвидация се определят от законодателството на държавата членка по произход. Необходимо е също да се има предвид, че тези последици могат да противоречат на правилата, които са обичайно приложими за икономическата и финансовата дейност на съответната кредитна институция и нейните клонове в други държави членки. В някои случаи препращането към правото на друга държава членка е неизбежно [отстъпление от] принципа на приложимост на правото на държавата членка по произход.

[...]

(30) Действието на мерките за оздравяване или производствата по ликвидация по отношение на висящо съдебно производство се уреждат от законодателството на държавата, в която е висящо производството, по изключение от приложението на принципа *lex concursus* (прилагане на стълкновителния закон). Последиците на тези мерки или производства за отделните изпълнителни действия, които произтичат от висящи съдебни производства, се уреждат от законодателството на държавата членка по произход в съответствие с общото правило, установено в настоящата директива“.

4 Член 1, параграф 1 от Директива 2001/24 гласи:

„Настоящата директива се прилага за кредитните институции и техните клонове, които са създадени в държави членки, различни от държавата, където се намира [седалището] на институцията, съгласно определението в член 1, точки 1 и 3 от Директива 2000/12/ЕО, като се спазват условията и изключенията, предвидени в член 2, параграф 3 от същата директива“.

5 Съгласно член 2, седмо тире от Директива 2001/24 „мерки за оздравяване“ са „мерките, които имат за цел да запазят или възстановят финансовото състояние на кредитна институция и биха могли да засегнат съществуващите права на трети лица, включително мерки, свързани с възможност за временно преустановяване на плащания, спиране на изпълнителни действия или намаляване на вземанията“.

6 Член 3 от тази директива, озаглавен „Предприемане на мерки за оздравяване — приложимо право“, предвижда:

„1. Само административни или съдебни органи на държавата членка по произход са компетентни да вземат решение за прилагане на една или повече оздравителни мерки в кредитна институция, включително в клоновете, установени в други държави членки.

2. Мерките за оздравяване се прилагат в съответствие със законовите и подзаконовите разпоредби и с процедурите, приложими в държавата членка по произход, доколкото друго не е предвидено в настоящата директива.

Посочените мерки произвеждат пълно действие, в съответствие със законодателството на тази държава членка, в цялата Общност без допълнителни формалности, включително по отношение на трети лица в други държави членки, дори когато приложимите за тях правила на приемащата държава не предвиждат такива мерки или предписват условия за прилагането им, които не са изпълнени.

Мерките за оздравяване са действащи в цялата Общност от момента, в който станат действащи в държавата членка, в която са предприети“.

7 Съгласно член 32 от посочената директива, озаглавен „Висящи съдебни производства“:

„Последиците на мерки за оздравяване или производство по ликвидация за висящо съдебно производство за вещ или право, отнети от кредитната институция, се определят изключително от правото на държавата членка, в която се води висящото съдебно производство“.

Испанското право

8 Ley 6/2005 sobre Saneamiento y liquidación de las entidades de crédito (Закон 6/2005 за оздравяването и ликвидацията на кредитните институции) от 22 април 2005 г. (BOE бр. 97 от 23 април 2005 г., стр. 13912) транспонира Директива 2001/24 в испанския правен ред.

9 Член 19, параграф 1 от този закон предвижда:

„Когато по отношение на кредитна институция, която е лицензирана в държава — членка на Европейския съюз, и има поне един клон или предоставя услуги в Испания, е приета оздравителна мярка или е открито производство по ликвидация, тази мярка или това производство произвежда в Испания без допълнителни формалности всички свои последици от момента, в който произвежда тези последици в държавата членка, в която е приета мярката или е открито производството“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

10 На 10 януари 2008 г. VR сключва договор с Banco Espírito Santo, Sucursal en España (банков клон, наричан по-нататък „BES Испания“), по силата на който придобива привилегировани акции на исландската кредитна институция Kaupthing Bank срещу сума в размер приблизително на 166 000 EUR (наричан по-нататък „договорът за покупко-продажба на акции“). По това време BES Испания е испанският клон на португалската банка Banco Espírito Santo (наричана по-нататък „BES“).

11 Поради сериозните финансови затруднения на BES с решение от 3 август 2014 г., изменено с решение от 11 август 2014 г. (наричано по-нататък „решението от август 2014 г.“), управителният съвет на Banco de Portugal приема спрямо тази кредитна институция мерки, наречени „за реструктуриране“.

12 С това решение Banco de Portugal създава „мостова банка“ или „мостова институция“, наречена Novo Banco SA, на която са прехвърлени описаните в приложение 2 към посоченото решение активи, пасиви и други, неимуществени права и задължения на BES.

13 В това приложение 2 се посочват някои пасиви, които са изключени от кръга на прехвърлените към Novo Banco и които съответно остават в имуществото на BES. Сред тези пасиви са изброените в параграф 1, буква б), подточка v) от посоченото приложение 2, а именно „всички съществуващи или евентуални задължения, произтичащи от отговорността на банката, и по-специално тези, произтичащи от измама или нарушение на регулаторни, наказателни или административни разпоредби или решения“.

14 След прехвърлянето, посочено в точка 12 от настоящото решение, Novo Banco Испания запазва установените от VR с BES Испания търговски правоотношения по съхраняване и управление на ценните книжа, предмет на договора за покупко-продажба на акции, и продължава да събира свързаната с тези услуги комисиона.

- 15 На 4 февруари 2015 г. VR сезира Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Първоинстанционен съд Витория, Испания), като иска договорът с Novo Banco Испания за покупко-продажба на акции да бъде обявен за недействителен поради липса на съгласие и инвестираната сума да бъде върната, а при условията на евентуалност — посоченият договор да бъде развален поради неизпълнение на задълженията за полагане на грижа, за лоялност и за предоставяне на информация и тази банкова институция да бъде осъдена да заплати обезщетение за вреди.
- 16 Пред този съд Novo Banco Испания възразява, че не е надлежен ответник, тъй като соченото с иска задължение представлява пасив, който не му е прехвърлен съгласно приложение 2 към решението от август 2014 г.
- 17 С решение от 15 октомври 2015 г. Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Първоинстанционен съд Витория) уважава иска на VR, като приема, че този елемент от пасива всъщност е прехвърлен на Novo Banco съгласно решението от август 2014 г. Според този съд съгласието на VR е опорочено към момента на сключването на договора за покупко-продажба на акции, тъй като тогава тя е била на 68 години, не е имала никакви познания в областта на финансите и не е била надлежно информирана от BES Испания за естеството на придобитите от нея привилегирани акции и свързаните с тях рискове. Ето защо този съд обявява договора за покупко-продажба на акции за недействителен и осъжда Novo Banco Испания да върне на ищцата цялата покупна цена.
- 18 Novo Banco Испания обжалва това решение пред Audiencia Provincial de Álava (Апелативен съд на провинция Алава, Испания). В хода на производството той представя две решения на Banco de Portugal от 29 декември 2015 г. (наричани по-нататък „решенията от 29 декември 2015 г.“).
- 19 От тези решения, така както ги излага запитващата юрисдикция, следва че приложение 2, параграф 1, буква b), подточка vii) от решението от август 2014 г. понастоящем гласи следното: „[в]сички дългове, обезпечения, съществуващи или евентуални задължения, произтичащи от отговорността на банката, които са поети при предлагането, посредничеството, процеса на продажба и разпространението на финансови инструменти, емитирани от която и да е институция [...]“. По този повод се уточнява и че „в частност от тази дата се счита, че не са преминали към Novo Banco следните пасиви на BES: [...] iii) всички обезщетения, свързани с неизпълнението на договори (покупки на недвижимо имущество и др.), сключени преди 20,00 ч. на 3 август 2014 г.; [...] vi) всички обезщетения и суми, дължими поради недействителността на сделки, извършени от BES в качеството ѝ на доставчик на финансови и инвестиционни услуги, и vii) всяко задължение, което е предмет на някое от производствата, описани в приложение I“. Сред производствата, посочени в това приложение I, е и това по предявения от VR иск.
- 20 Освен това решенията от 29 декември 2015 г. предвиждат, че „доколкото определени активи, пасиви или неимуществени права и задължения [...] е трябвало съгласно предходните точки да останат в патримониума на BES, но фактически са били прехвърлени на Novo Banco, с настоящ[ите] решени[я] такива активи, пасиви или неимуществени права и задължения се прехвърлят обратно от Novo Banco на BES, считано от 3 август 2014 г. (20,00 ч.)“.
- 21 Тъй като Audiencia Provincial de Álava (Апелативен съд на провинция Алава) отхвърля въззивната му жалба, Novo Banco Испания подава пред запитващата юрисдикция, Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания), извънредна жалба за процесуално нарушение. Banco de Portugal и Фондът за реструктуриране са допуснати да встъпят в подкрепа на исканията на Novo Banco Испания. Тези страни считат, че последният не е трябвало да бъде привлечан като ответник в главното производство, тъй като процесният елемент от пасива не е бил прехвърлен на Novo Banco и дори да е бил прехвърлен, впоследствие е бил обратно прехвърлен на BES по силата на решенията от 29 декември 2015 г. Те твърдят още, че съгласно член 3, параграф 2 от Директива 2001/24 тези решения произвеждат без допълнителни формалности действие във всички държави членки.

- 22 Запитващата юрисдикция смята, че с решенията от 29 декември 2015 г. решението от август 2014 г. не само се изяснява, но и се изменя с обратна сила. Така съгласно решенията от 29 декември 2015 г. задължението, произтичащо от отговорността към VR във връзка с договора за покупко-продажба на акции, което с решението от август 2014 г. е било прехвърлено на Novo Banco, е прехвърлено отново на BES с обратна сила, считано от 3 август 2014 г.
- 23 Запитващата юрисдикция няма съмнение, че приетата от компетентния публичен орган на държавата членка по произход оздравителна мярка може да има обратно действие, както Съдът вече е признал в решение от 24 октомври 2013 г., LBI (C-85/12, EU:C:2013:697), нито пък поставя под въпрос възможността прехвърлени на Novo Banco пасиви впоследствие да бъдат обратно прехвърлени на BES. Тя се пита обаче дали направените с решенията от 29 декември 2015 г. изменения по същество трябва да бъдат признати във висящите съдебни производства, образувани преди тяхното приемане.
- 24 В това отношение запитващата юрисдикция има съмнения дали — с оглед на изискването за ефективна съдебна защита на правата на VR, произтичащо от член 47, първа алинея от Хартата и от присъщия на правовата държава принцип на правна сигурност — е правилно гледището на Novo Banco Испания, на Banco de Portugal и на Фонда за реструктуриране, че дори запитващата юрисдикция да потвърди решението на Audiencia Provincial de Álava (Апелативен съд на провинция Алава), това потвърждение би било лишено от действие или предмет, тъй като, считано от 3 август 2014 г., процесният елемент от пасива така или иначе бил обратно прехвърлен в имуществото на BES.
- 25 При тези обстоятелства Tribunal Supremo (Върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Съвместимо ли е с основното право на ефективни правни средства за защита по член 47 от [Хартата], с принципа на правовата държава по член 2 [ДЕС] и с общия принцип на правна сигурност тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива [2001/24], съгласно което по висящите съдебни производства в други държави членки се признава без допълнителни формалности действието на решение на компетентния административен орган на държавата [членка] по произход, което изменя с обратна сила правната рамка, съществувала при образуването на производството, и което предполага невъзможност за изпълнение на съдебните решения, които не съответстват на това ново решение?“.

По преюдициалния въпрос

Предварителни съображения

- 26 Като начало следва да се отбележи, на първо място, както бе направено в точка 22 от настоящото решение, че видно от акта за преюдициално запитване, запитващата юрисдикция изхожда от постановката, че с решенията от 29 декември 2015 г. е изменено решението от август 2014 г., като с обратна сила евентуалното задължение на Novo Banco, на което се основава искът на VR, е прехвърлено отново на BES.
- 27 Novo Banco, Banco de Portugal и Фондът за реструктуриране, както и португалското правителство смятат, че тази постановка е неправилна. В това отношение те изтъкват, че решенията от 29 декември 2015 г. не изменят, а само изясняват решението от август 2014 г. и че следователно изключването на евентуалното задължение, на което се основава искът на VR,

от кръга на прехвърлените на Novo Banco активи и пасиви е резултат на оздравителните мерки, приети не в контекста на висящо съдебно производство, а преди VR да предяви иска си на 4 февруари 2015 г.

- 28 Съдът обаче не може да определя обхвата на решенията от 29 декември 2015 г., тъй като въпросите, които са свързани с тълкуването на правото на Съюза и са поставени от националния съд в нормативната и фактическа рамка, която той определя съгласно своите правомощия и проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност (решение от 30 април 2020 г., Blue Air — Airline Management Solutions, C-584/18, EU:C:2020:324, т. 46 и цитираната съдебна практика).
- 29 Затова, за да се отговори на поставения въпрос, следва да се изходи от постановката, че решенията от 29 декември 2015 г. действително изменят с обратна сила решението от август 2014 г. и че са приети в контекста на висящо съдебно производство, тъй като VR е предявила иска си пред Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Първоинстанционен съд Витория) на 4 февруари 2015 г.
- 30 На второ място, съгласно постоянната съдебна практика в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда последният трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. Освен това може да се наложи Съдът да вземе предвид норми от правото на Съюза, които националният съд не е посочил във въпроса си. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени (решения от 13 септември 2016 г., Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 33, от 8 юни 2017 г., Freitag, C-541/19, EU:C:2017:432, т. 29 и от 17 декември 2020 г., Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Екстрадиция към Украйна), C-398/19, EU:C:2020:1032, т. 35).
- 31 В случая, макар съмненията на запитващата юрисдикция да касаят член 3, параграф 2 от Директива 2001/24, следва да се отбележи — с оглед на уточненото в точка 26 и припомнено в точка 29 от настоящото решение — че меродавен за отговора, който трябва да се даде на запитващата юрисдикция, е член 32 от тази директива, доколкото той въвежда изключение от посочения член 3, параграф 2, що се отнася до приложимото право към последиците на оздравителните мерки за висящите съдебни производства.

По същество

- 32 С оглед на тези предварителни съображения следва да се приеме, че с въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 3, параграф 2 и член 32 от Директива 2001/24, с оглед на принципа на правна сигурност и на член 47, първа алинея от Хартата, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат в исково съдебно производство, висящо в държава членка, различна от държавата членка по произход, и отнасящо се до елемент от пасива, който е отнет от дадена кредитна институция с една първа оздравителна мярка в държавата членка по произход, да се признаят без допълнителни формалности последиците на втора оздравителна мярка, по силата на която с обратна сила, тоест считано от дата преди образуването на въпросното производство, този елемент от пасива е обратно прехвърлен на тази кредитна институция, когато вследствие на признаването им кредитната институция, на която пасивът е прехвърлен с първата мярка, губи с обратна сила качеството си на надлежен ответник в това висящо производство, което пък поставя под въпрос вече постановените в него съдебни решения в полза на ищцовата страна.

- 33 В това отношение следва да се отбележи, че видно по-специално от съображения 4 и 16 от Директива 2001/24, тя се основава на принципите на единство и универсалност и установява принципа на взаимно признаване на оздравителните мерки и на производствата по ликвидация, както и на техните последици.
- 34 Всъщност по силата на член 3, параграф 2 от тази директива оздравителните мерки по принцип се прилагат в съответствие с правото на държавата членка по произход. Освен това, от една страна, от втората алинея на тази разпоредба следва, че такива мерки произвеждат действието си съгласно законодателството на тази държава в целия Съюз без допълнителни формалности, включително по отношение на трети лица в другите държави членки, дори когато приложимите за тях правила на приемащата държава не предвиждат такива мерки или предписват условия за прилагането им, които не са изпълнени. От друга страна, съгласно третата алинея на посочената разпоредба оздравителните мерките имат действие в целия Съюз от момента, в който пораждат действие в държавата членка по произход. Следователно съгласно тези разпоредби по принцип за оздравителните мерки и техните последици се прилага *lex concursus* (решение от 24 октомври 2013 г., LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, т. 49).
- 35 Както обаче изрично се посочва в съображение 23 от Директива 2001/24, тези последици могат да се окажат в противоречие с правилата, които са обичайно приложими за икономическата и финансовата дейност на съответната кредитна институция и нейните клонове в други държави членки. Затова в някои случаи препращането към правото на друга държава членка е неизбежно отстъпление от принципа на приложимост на правото на държавата членка по произход.
- 36 Така като изключение от приложението на *lex concursus* Директива 2001/24 предвижда в член 32, че последиците на оздравителните мерки за висящите съдебни производства относно вещи или права, отнети от кредитната институция, се определят изключително от правото на държавата членка, в която се води съответното съдебно производство (вж. в този смисъл решение от 24 октомври 2013 г., LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, т. 51 и 52).
- 37 На първо място, от текста на член 32 обаче следва, че за да се приложи предвиденото в него изключение, е необходимо да са изпълнени три кумулативни условия.
- 38 Първо, трябва да става въпрос за оздравителни мерки по смисъла на член 2 от Директива 2001/24, какъвто е настоящият случай, тъй като, както бе констатирано в точка 26 от настоящото решение, решенията от 29 декември 2015 г. имат за цел да запазят или възстановят финансовото положение на кредитна институция.
- 39 Второ, трябва да е налице висящо съдебно производство. В това отношение Съдът вече е постановил, основавайки се на съображение 30 от Директива 2001/24, че следва да се прави разграничение между висящите съдебни производства и отделните изпълнителни действия, които произтичат от тези производства, и че понятието „висящи съдебни производства“ по смисъла на член 32 от тази директива обхваща само исковите производства (вж. в този смисъл решение от 24 октомври 2013 г., LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, т. 53 и 54).
- 40 В случая, както следва от акта за преюдициално запитване, от една страна, главното производство между VR и Novo Banco Испания, доколкото има за предмет иск за обявяване на недействителност или, при условията на евентуалност, за разваляне на договора за покупко-продажба на акции, трябва да се счита за исково производство. От друга страна, решенията от 29 декември 2015 г. са приети, след като това производство е образувано на 4 февруари 2015 г. пред Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Първоинстанционен съд Витория) по инициатива на VR, тоест в момент, когато същото вече е било висящо.

- 41 Трето, висящото съдебно производство трябва да се отнася до „вещ или право, отнети от кредитната институция“. В това отношение следва да се посочи, че на някои езици текстът на член 32 от Директива 2001/24 наистина оставя впечатлението, че това условие се отнася само до активите, но на други езици тази разпоредба е формулирана по-широко, както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 38 от заключението си. Затова при тези несъответствия посочената разпоредба трябва да се тълкува според общия разум и целите на правната уредба, от които е част (вж. в този смисъл решение от 26 януари 2021 г., *Hessischer Rundfunk*, С-422/19 и С-423/19, ЕU:С:2021:63, т. 65).
- 42 Що се отнася до целта на член 32 от Директива 2001/24, от съображения 23 и 30 от същата следва, че целта, която се преследва с тази разпоредба, представляваща неизбежно отстъпление от правилото, че се прилага *lex concursus*, е последиците на оздравителните мерки или на производствата по ликвидация за висящото съдебно производство да се уреждат от правото на държавата членка, в която се води това съдебно производство, като се има предвид, че тези последици могат да се окажат в противоречие с правилата, които са обичайно приложими за икономическата и финансовата дейност на съответната кредитна институция и на нейните клонове в другите държави членки. Би било обаче в разрез с тази цел посоченото право да не е приложимо за последиците на оздравителните мерки за висящото съдебно производство, когато това производство се отнася до евентуални задължения, които чрез такива оздравителни мерки са прехвърлени на друг субект.
- 43 Следва да се приеме съответно, че член 32 от Директива 2001/24 е приложим към висящото съдебно производство относно едно или повече права или задължения от имуществото на кредитната институция, които са обект на приетите оздравителни мерки (вж. по аналогия решение от 6 юни 2018 г., *Tarragó da Silveira*, С-250/17, ЕU:С:2018:398, т. 25).
- 44 В случая обаче висящото съдебно производство се отнася до евентуално задължение, произтичащо от отговорността във връзка със сключения договор за покупко-продажба на акции и представляващо елемент от пасива на BES Испания, който е бил обект на приетата от Banco de Portugal през август 2014 г. оздравителна мярка и който е бил отнет, по смисъла на член 32 от Директива 2001/24, от BES Испания, като с решенията от 29 декември 2015 г. въпросната мярка е била изменена с обратна сила.
- 45 С оглед на тези обстоятелства се оказва, че в случая по главното производство трите кумулативни условия по член 32 са изпълнени.
- 46 На второ място, що се отнася до обхвата на произтичащите от оздравителните мерки последици, които се уреждат от правото на държавата членка, в която е висящо съдебното производство, следва да се приеме, че правото на тази държава членка урежда всички последици, които такива мерки могат да породят за подобно производство, независимо дали тези последици са процесуалноправни или материалноправни.
- 47 Всъщност, от една страна, нито от член 32, нито от съображение 30 от Директива 2001/24 следва, че законодателят на Съюза е искал да ограничи прилагането на това изключение, така че то да обхваща само процесуалноправните последици на оздравителните мерки. От друга страна, в съображение 23 от тази директива — в което, както личи от точка 35 от настоящото решение, препращането към правото на държава членка, различна от държавата членка по произход, се обосновава като неизбежно отстъпление от принципа за приложимост на правото на държавата членка по произход — не само се споменават процесуалноправните последици, но и се посочва, че както те, така и материалноправните последици от оздравителните мерки могат да се окажат в противоречие с правилата, които са обичайно приложими за икономическата и финансовата дейност на съответната кредитна институция и на нейните клонове в други държави членки.

- 48 Освен това следва да се уточни, че доколкото, както следва от текста на член 32 и на съображение 30 от Директива 2001/24, правото на държавата членка, в която е висящо съдебното производство, урежда единствено последиците на тези мерки за целите на това производство, прилагането на този член в случай като разглеждания в главното производство не може да постави под въпрос самата действителност на решенията от 29 декември 2015 г.
- 49 Следователно от член 3, параграф 2 и член 32 от Директива 2001/24 произтича, че за висящите искиви съдебни производства оздравителната мярка има единствено последиците — процесуалноправни или материалноправни — определени от правото на държавата членка, в която е висящо съответното производство.
- 50 Това тълкуване се налага и с оглед на общия принцип на правна сигурност и на правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47, първа алинея от Хартата.
- 51 В това отношение, що се отнася, първо, до принципа на правна сигурност, следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда този принцип изисква, от една страна, правните норми да бъдат ясни и точни, а от друга страна, прилагането им да е предвидимо за правните субекти, особено когато могат да имат неблагоприятни последици за физическите лица и предприятията. По-специално, посоченият принцип изисква правната уредба да позволява на заинтересованите лица да се запознаят с точния обхват на задълженията, които тя им налага, като те трябва да имат възможност да се запознаят по недвусмислен начин със своите права и задължения и да действат съобразно тях (решение от 11 юли 2019 г., *Agreenergy и Fusignano Due*, C-180/18, C-286/18 и C-287/18, EU:C:2019:605, т. 29 и 30 и цитираната съдебна практика).
- 52 Освен това Съдът вече е припомнил, че принципът на правна сигурност се налага с особена строгост, когато правната уредба може да породи финансови последици (решение от 21 юни 2007 г., *ROM-projecten*, C-158/06, EU:C:2007:370, т. 26 и цитираната съдебна практика).
- 53 В случая към 4 февруари 2015 г., когато е предявила иска си пред *Juzgado de Primera Instancia de Vitoria* (Първоинстанционен съд Витория), VR действително е разполагала с всички необходими факти, за да вземе напълно информирано решение дали да предяви този иск и за да определи със сигурност кой е надлежният ответник, и в частност с факта, че още е било възможно да се вземе мярка за обратно прехвърляне от *Novo Banco* на *BES* на задължението, произтичащо от отговорността по договора за покупко-продажба на акции, и тя да има обратно действие, но VR не е можела, веднъж след като е предявила иска си, но преди да има окончателно произнасяне по него, да предвиди реализирането на тази възможност и да предприеме съответните подходящи действия.
- 54 В този смисъл би било в разрез с принципа на правна сигурност да се признаят в главното производство последиците на решенията от 29 декември 2015 г., тъй като това би могло да постави под въпрос вече постановените съдебни решения в полза на VR, които все още са предмет на висящо производство, и да отнеме с обратна сила пасивната процесуална легитимация на ответника по предявения иск.
- 55 Що се отнася, второ, до преценката на подобно признаване от гледна точка на правото на ефективна съдебна защита, закрепено в член 47 от Хартата, първата алинея от посочения член гласи, че всеки, чиито права и свободи, гарантирани от правото на Съюза, са били нарушени, има право на ефективни правни средства за защита пред съд в съответствие с предвидените в този член условия.
- 56 Освен това съгласно член 52, параграф 1 от Хартата ограничения могат да се въвеждат при упражняването на гарантираните с нея права и свободи само при условие че тези ограничения, първо, са предвидени в закон, второ, зачитат основното съдържание на съответните права и

- свободи, и трето, при спазване на принципа на пропорционалност са необходими и действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора (вж. в този смисъл решение от 6 октомври 2020 г., *État luxembourgeois* (Правна защита срещу искане за информация в данъчната област), C-245/19 и C-246/19, EU:C:2020:795, т. 51).
- 57 От практиката на Съда следва, че ефективността на съдебния контрол, гарантиран в член 47, първа алинея от Хартата, изисква в частност заинтересованото лице да може да защити правата си при възможно най-добри условия и да реши, разполагайки с цялата необходима информация, дали има смисъл да сезира компетентния съд с иск срещу определен субект (вж. в този смисъл решение от 8 май 2019 г., PI, C-230/18, EU:C:2019:383, т. 78 и цитираната съдебна практика).
- 58 В случая следва да се отбележи, че искът, който VR е предявила пред испанските съдилища, се основава на право, което е гарантирано от правото на Съюза в съответствие с член 47, първа алинея от Хартата, доколкото ищцата изтъква, че в производството по този иск не могат да й бъдат противопоставяни последиците на оздравителни мерки, когато признаването на тези последици би било в нарушение на съответните разпоредби на Директива 2001/24.
- 59 От преписката, с която разполага Съдът, е видно, че и към датата, на която VR предявява иска си срещу Novo Banco Испания, а именно 4 февруари 2015 г., и към датата, на която *Juzgado de Primera Instancia de Vitoria* (Първоинстанционен съд Витория) уважава този иск, а именно 15 октомври 2015 г., решенията от 29 декември 2015 г. все още не са били приети.
- 60 Следователно се оказва, че VR правилно е предявила иска си срещу Novo Banco Испания, който към онзи момент е бил надлежният ответник, от когото да потърси отговорност във връзка със сключения договор за покупко-продажба на акции. Всъщност към онзи момент VR не е можела да предяви иск срещу BES Испания, тъй като, както констатира запитващата юрисдикция, с решението от август 2014 г. произтичащите от тази отговорност задължения са прехвърлени от BES на Novo Banco.
- 61 Без съмнение Директива 2001/24 не е пречка държавата членка по произход да изменя, дори с обратна сила, приложимата за оздравителните мерки правна уредба (вж. в този смисъл решение от 24 октомври 2013 г., LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, т. 38).
- 62 В случая обаче е важно да се подчертае, че както следва от точки 26 и 29 от настоящото решение, решенията от 29 декември 2015 г., с които с обратна сила се изменя решението от август 2014 г., и в частност адресатът на отговорността, свързана със сключения с VR договор за покупко-продажба на акции, са приети в контекста на всеящо съдебно производство, образувано с цел да се установи подобна отговорност. Всъщност с тези решения се цели именно да се направи безпредметно решението на *Juzgado de Primera Instancia de Vitoria* (Първоинстанционен съд Витория) от 15 октомври 2015 г., като се постави под въпрос даденото от този съд тълкувание на решението от август 2014 г. Както следва от точка 19 от настоящото решение, в тях изрично се споменава предявеният от VR иск, за да се установи — противно на възприетото в посоченото съдебно решение — че задължението, произтичащо от търсената с този иск отговорност, не е прехвърлено от BES на Novo Banco.
- 63 Ако се приеме обаче, че оздравителни мерки, приети от компетентния орган на държавата членка по произход след предявяването на такъв иск и постановяването на такова съдебно решение, с които с обратна сила се изменя правната уредба, релевантна за разрешаването на спора, във връзка с който е предявен този иск, включително самото правоотношение, което е предмет на този спор, могат да са основание сезираният съд да отхвърли иска, това би ограничило правото на ефективни правни средства за защита по смисъла на член 47, първа алинея от Хартата, макар сами по себе си тези мерки да не са в противоречие с Директива 2001/24, както бе припомнено в точка 61 от настоящото решение.

- 64 Освен това този извод не може да бъде опроверган с факта, че към момента на приемане на решенията от 29 декември 2015 г. спорът по главното производство все още не е бил разрешен с окончателно решение, нито пък с факта, подчертан от португалското правителство в отговорите му на писмените въпроси на Съда и в съдебното заседание, че VR е имала право да оспори тези решения пред португалските съдилища в срок от три месеца след публикуването им на уебсайта на Banco de Portugal.
- 65 Във връзка с последното следва да се отбележи, че възможността да се иска отмяна на решенията от 29 декември 2015 г. пред португалските съдилища е без значение в тази обстановка, тъй като въпросът в случая се отнася до ефективността на вече предявения пред компетентните испански съдилища иск срещу Novo Banco Испания.
- 66 С оглед на изложените по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 2 и член 32 от Директива 2001/24, разглеждани в светлината на принципа на правна сигурност и на член 47, първа алинея от Хартата, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат в исково съдебно производство, висящо в държава членка, различна от държавата членка по произход, и отнасящо се до елемент от пасива, който е отнет от кредитна институция с една първа оздравителна мярка в държавата членка по произход, да се признаят без допълнителни формалности последиците на втора оздравителна мярка, по силата на която с обратна сила, тоест считано от дата преди образуването на въпросното производство, този елемент от пасива е обратно прехвърлен на тази кредитна институция, когато вследствие на признаването им кредитната институция, на която пасивът е прехвърлен с първата мярка, губи с обратна сила качеството си на надлежен ответник в това висящо производство, което пък поставя под въпрос вече постановените в него съдебни решения в полза на ищцовата страна.

По съдебните разноски

- 67 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 3, параграф 2 и член 32 от Директива 2001/24 на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции, с оглед на принципа на правна сигурност и на член 47, първа алинея от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат в исково съдебно производство, висящо в държава членка, различна от държавата членка по произход, и отнасящо се до елемент от пасива, който е отнет от кредитна институция с една първа оздравителна мярка в държавата членка по произход, да се признаят без допълнителни формалности последиците на втора оздравителна мярка, по силата на която с обратна сила, тоест считано от дата преди образуването на въпросното производство, този елемент от пасива е обратно прехвърлен на тази кредитна институция, когато вследствие на признаването им кредитната институция, на която пасивът е прехвърлен с първата мярка, губи с обратна сила качеството си на надлежен ответник в това висящо производство, което пък поставя под въпрос вече постановените в него съдебни решения в полза на ищцовата страна.

Подписи